

Niezbędnik TeXnika

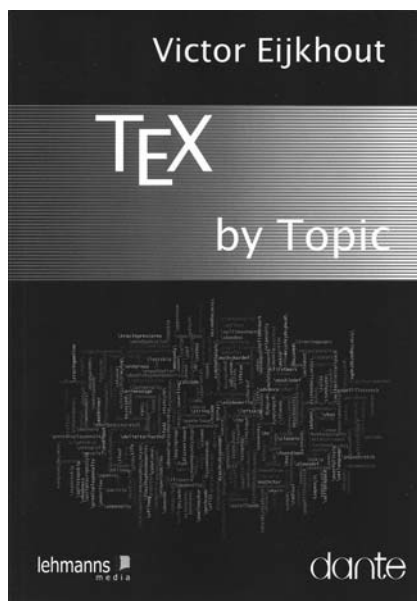
Victor Eijkhout, *TeX by Topic, A TeXnician's Reference*. DANTE e.V and Lehmanns Media GmbH, Berlin–Heidelberg 2014, ss. 296. ISBN 978-3-86541-590-5

Tę recenzję można by rozpocząć i zakończyć stwierdzeniem-zaleceniem, że książka Victora Eijkhouta *TeX by Topic, A TeXnician's Reference* (znana wtajemniczonym jako TbT), wydana z okazji dwudziestopięciolecia DANTE, niemieckojęzycznej grupy użytkowników systemu TeX, powinna się znajdować w biblioteczkach każdego TeXnika, obok przynajmniej dwóch pierwszych tomów pięcioksięgu profesora Donalda E. Knutha pt. *Computers & typesetting*, czyli tomu A – *The TeX Book* (wydanie polskie: Donald E. Knuth, *TeX, przewodnik użytkownika*, WNT, Warszawa 2005 – nakład wyczerpany) oraz tomu B – *TeX: The Program*.

O tym, dlaczego takie zalecenie, napiszę dalej, tu zaś kilka danych bibliograficznych. Pierwsze wydanie książki ukazało się nakładem wydawnictwa Addison-Wesley w 1992 roku, nakład został wyczerpany we wczesnych latach dziewięćdziesiątych, a wydawnictwo zwróciło prawa autorowi, ten zaś w 2001 roku udostępnił ją na licencji GNU Free Documentation License, dzięki czemu plik książki w formacie PDF można znaleźć np. w repozytorium TeXowym, CTAN (*Comprehensive TeX Archive Network*, <http://ctan.org/pkg/texbytopic>). Wydanie jubileuszowe DANTE z 2014 roku, które mam w ręku, zostało przejrane, poprawione i na nowo złożone oraz wzbogacone ilustracjami Duane Bibby, „etatowego” ilustratora książek o TeXu autorstwa profesora Knutha (i nie tylko jego). Podobnie jak wiele grup TeXowych, GUST (Polska Grupa Użytkowników Systemu TeX) zakupił część nakładu dla swoich członków.

Victor Eijkhout jest z wykształcenia matematykiem, a z zawodu informatykiem. Należy do kategorii naukowców (*computer scientist*), a więc podszedł do koncepcji i opisu TeXa w sposób systematyczny, jak do języka programowania. Taki sposób traktowania przedmiotu jest chyba jednym z pierwszych w literaturze TeXowej. Podtytuł książki – *A TeXnician's Reference* – można by w tym kontekście tłumaczyć jako kompendium lub niezbędny TeXnika, gdyż książka jest rzeczywiście niezbędna każdemu, kto na serio chce program stosować, niezależnie od tego, którą z jego wersji eksploatuje.

W czterdziestu częściach – 36 rozdziałach, 2 dodatkach, bibliografii i indeksie – czytelnik znajdzie kompletny opis TeXa. Od przedstawienia go w pierwszym rozdziale jako współpracujących ze sobą ściśle czterech procesorów poczynając,

poprzez omówienie poszczególnych aspektów jego działania, a kończąc na przedstawieniu formalnej gramatyki jego języka i pełnego spisu ok. 300 pierwotnych sekwencji sterujących (ang. *primitives*), z których każdą opatrzone krótkim opisem i odnośnikiem do miejsca, w którym znajduje się jej definicja i objaśnienie sposobu działania. Każdy rozdział zakończony jest uwagami i przykładami. Przykłady znajdzie czytelnik także wewnątrz rozdziałów.

Podstawową część tytułu książki – *TeX by Topic* – przetłumaczyłbym jako „TeX tematycznie”. Eijkhout wyróżnił trzydzieści sześć tematów, zatytułował nimi rozdziały i systematycznie je omówił. Jak sam pisze w przedmowie, najpierw przedstawia podstawowe mechanizmy, następnie przetwarzanie tekstów, dalej zajmuje się składaniem tekstów matematycznych, które są najbliższe profesorowi Knuthowi i które były przyczyną powstania TeXa.

Kończy omówieniem wyprowadzania wyników działania programu i jego łączności ze światem zewnętrznym.

Jeden z recenzentów pierwszego wydania książki napisał, że przy wielu okazjach, w których jego makra nie działały, był w stanie rozwiązać problem jedynie odwołując się do książki Victora Eijkhouta – taka ocena jej jakości i przydatności wydaje mi się wyjątkowo trafna. Sam autor pisze w przedmowie, że osoba pragnąca programować w TeXu, zaznajomiwszy się z nim po przeczytaniu jednej z wielu dostępnych na rynku pozycji, będzie mogła *TeX by Topic* używać „do końca świata” (*infinitely thereafter*) – nic dodać, nic ująć. Chyba żeby... Ci, którym nawet Eijkhout nie pomoże, powinni sięgnąć do wspomnianego dzieła profesora Knutha *TeX: The Program*, w którym program opisany jest kompletnie, metodą *literate programming*.

Książkę wydano starannie, na kredowym papierze, w miękkiej okładce zaprojektowanej przez Herberta Vossa. Uważny czytelnik znajdzie pewnie, podobnie jak to mnie się udało, drobne, nie umniejszające jej jakości, błędy redakcyjne – odpowiedzialność biorą na siebie wydawcy.

Jerzy B. Ludwichowski